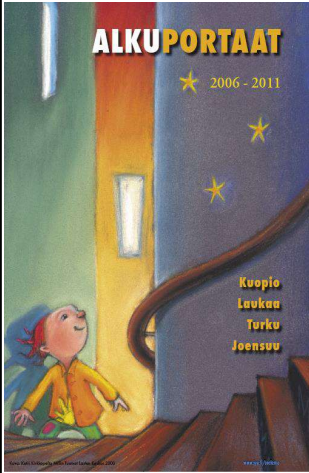

ALKUORTAAT
★ 2006 - 2011

Opettaja-oppilasvuorovaikutus ja sen havainnointi luokassa

Eija Pakarinen, tutkijatohtori
Jyväskylän yliopisto
Opettajankoulutuslaitos

ALKUORTAAT

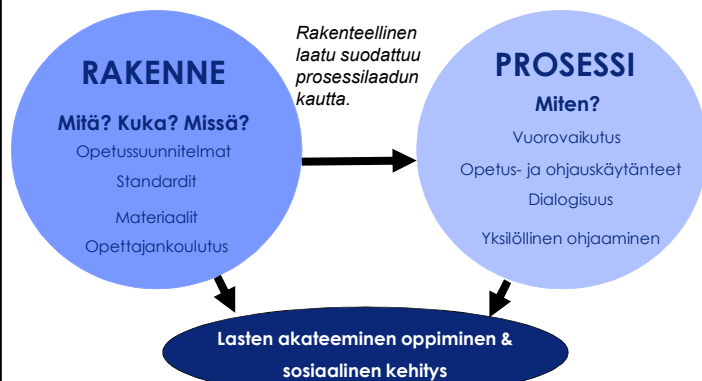
Rakenteelliset tekijät: MITÄ? KUKA? MISSÄ?

- **Mitä** opetetaan? (esim. ops, tavoitteet)
- **Kuka** opettaa? (esim. opettajan pätevyys, koulutustausta, erikoistuminen, työkokemus, ammattitaidon ylläpito)
- **Missä** opetus tapahtuu? (esim. luokahuonejärjestelyt, eriyttäminen, materiaalit, tilat)

→ **Rakenteelliset tekijät ovat yhteydessä lasten akateemisten taitojen oppimistuloksiin** (e.g., Lerkkanen et al., 2010; Marcon, 1999; Sylva et al., 2006).

Mitkä kouluun ja opetukseen liittyvät tekijät ovat yhteydessä lasten oppimiseen ja motivaatioon?

Mukaeltu Bridget Hamren (2008) Jyväskylässä pitämän luennon pohjalta

Prosessilaatu: MITEN?

- **Miten** opettaja on vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa?
- **Miten** opettaja antaa ohjeet ja opettaa? Millaista palautetta antaa?
- **Miten** opettaja organisoii luokahuoneen käytännöt ja aktiviteetit?

Opetussuunnitelma suodattuu opettajan toiminnan kautta.
Opettajan ohjauskäytännöt ovat sen vuoksi tärkeitä erityisesti esi- ja alkuopetuksen laadun kannalta.

→ **Opettaja-oppilasvuorovaikutussuhde ja luokahuoneen käytännöt vaikuttavat lasten akateemisten taitojen oppimiseen ja sosiaalisiin taitoihin** (Davis, 2003; Cadima et al., 2010; Mashburn et al., 2008; Peisner-Feinberg et al., 2001; Perry et al., 2007; Rutter, 1983; Turner & Meyer, 2000).

Vuorovaikutussuhteen merkitys

→ Päivähoidon ja esiopetuksen vuorovaikutussuhteet vaikuttavat lasten vuorovaikutussuhteiden laatuun koulussa (Birch & Ladd 1997, 1998).

Lasten koulussa viihtymiseen, yhteisöön kiinnittymiseen ja kouluosaamiseen ovat voimakkaasti yhteydessä:

- Opettajan ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen lämpimyys ja konfliktien vähäisyys
- Lasten taito muodostaa vuorovaikutussuhde opettajan kanssa (Hamre & Pianta 2001; Pianta ym. 1995; Roorda ym., 2011)
- Ilmapiiri luokassa

Opettajan tunteet lasta kohtaan 1. luokalla: ryhmien välisiä eroja

Opettajan kokemus ohjaus- suhteesta lapseen (1 – 5 ^a)	Riski (n = 121)		Verrokki (n = 134)		t
	M	sd	M	sd	
Kokee tyytyväisyyttä	3.7	0.9	4.1	0.8	-3.7***
Kokee avuttomuutta	2.4	1.2	1.7	1.0	4.9***
Kokee stressiä/turhautumista	2.3	1.2	1.8	1.1	3.4**
Kokee iloa	4.0	0.7	4.2	0.9	-2.1*

^a 1 = ei ollenkaan; 5 = erittäin paljon

→ Opettajalla oli sekä myönteisiä että kielteisiä tunteita lapsia kohtaan, joilla on todettu oppimiseen liittyviä riskejä.

Tunnetuki

Aikuisen ja lapsen välinen **emotionaalinen yhteys** heijastuu lapsen koulusuoriutumiseen:

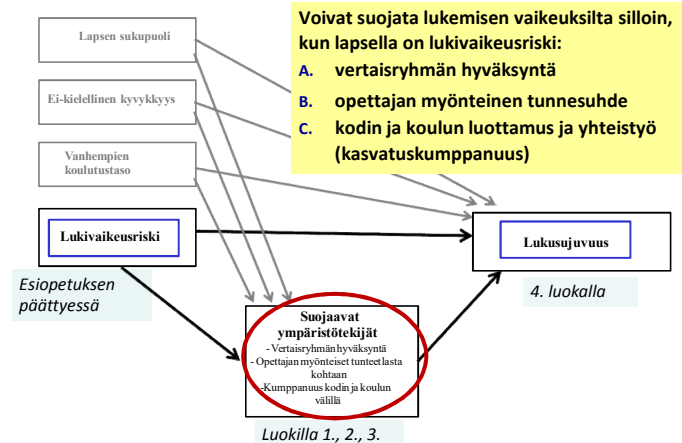
→ Negatiivissävytteinen vuorovaikutus opettajan ja lapsen välillä toimii kehityksessä **riskitekijänä**

→ Positiivinen tai lämmin suhde toimii **suojaavana tekijänä** (Kiuru et al., 2010, 2013; Spilt & Koomen 2009)

→ Vuorovaikutuksen laatuun liittyvät tekijät vaikuttavat kouluun sopeutumiseen, akateemiseen suoriutumiseen ja sosiaaliseen kompetenssiin (Hamre & Pianta 2001; Pianta & Stuhlman 2004; Thijs, Koomen & van der Leij, 2008).

YMPÄRISTÖN SUOJAAVAT TEKIJÄT

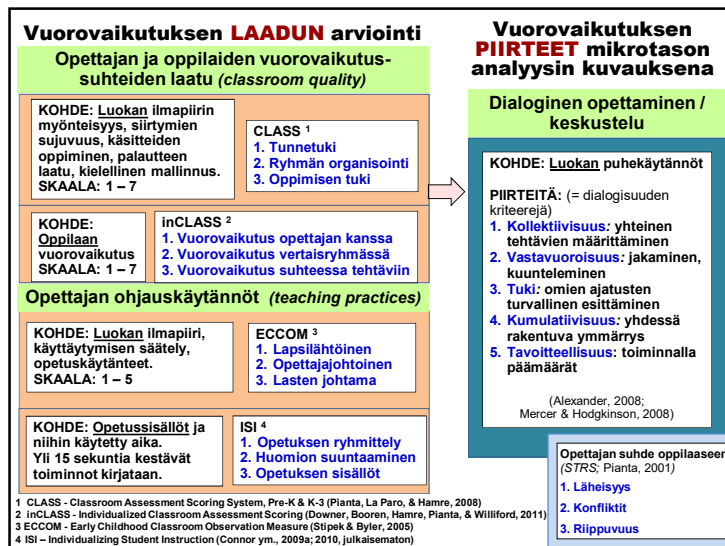
(Kiuru, Lerkkanen, Niemi, Poskiparta, Ahonen, Poikkeus, & Nurmi, 2013, RRQ)

Miksi havainnoida opettaja-oppilas-vuorovaikutusta luokassa?

- Opettajien välillä on havaittu suuria eroja opetuskäytänteissä ja opettaja-oppilasvuorovaikutussuhteessa päiväkodissa (Connor, Morrison, & Slominski, 2006; Howes et al., 2008), esiopetuksessa (Stipek, 2004) ja koulussa (Connor, Morrison, & Katch, 2004).
- Tutkimustulosten mukaan oppimisympäristön prosessitekijät ennustavat vahvemmin lasten oppimista ja sosiaalisia taitoja kuin koulun tai luokan rakenteelliset tekijät (Howes et al., 2008; Mashburn et al., 2008; Yoshikawa et al., 2013).
- Vuorovaikutuksen laatuun liittyvät tekijät erityisen tärkeitä lapsille, joilla oppimisen riskejä (Hamre & Pianta, 2005).

CLASS – Classroom Assessment Scoring System (K-3) (Pianta, La Paro, & Hamre: Pre-K 2006, K-3 2008)

Teaching Through Interactions (TTI)

Hamre et al., 2013

Tunnetuki	Toiminnan organisointi	Ohjauksellinen tuki
Myönteinen ilmapiiri	Käyttäytymisen säätely	Käsitteiden oppiminen
Kielteinen ilmapiiri	Tuotteliaisuus	Kielellinen mallintaminen
Opettajan sensitiivisyys	Opetuksen muodot	Palautteen laatu
Lasten näkökulmien huomioiminen		

CLASS-observointimenetelmä: 20 min syklejä vähintään 4,
10 dimension arviointi : 1-2 = matala; 3-5 keskimääräinen; 6-7 korkea laatu

LAADUKAS VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ

Tunnetuki

- Turvallinen ilmapiiri, hyvä ryhmähenki, kokemus välittämisestä ja arvostuksesta
- Vähän kielteistä kommunikointia ryhmässä
- Opettajan sensitiivisyys vahvaa, yksilöllistä huomiointia, lasten aloitteisiin vastaaminen
- Ystävällinen ja kohtelias kommunikointi

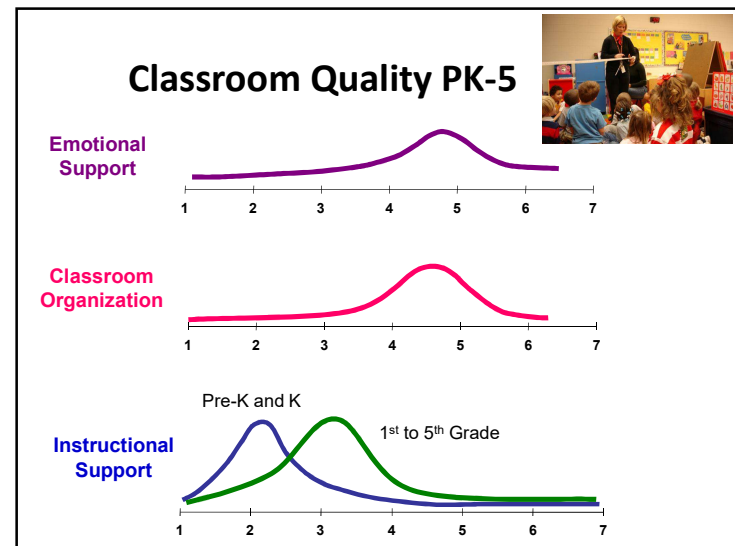
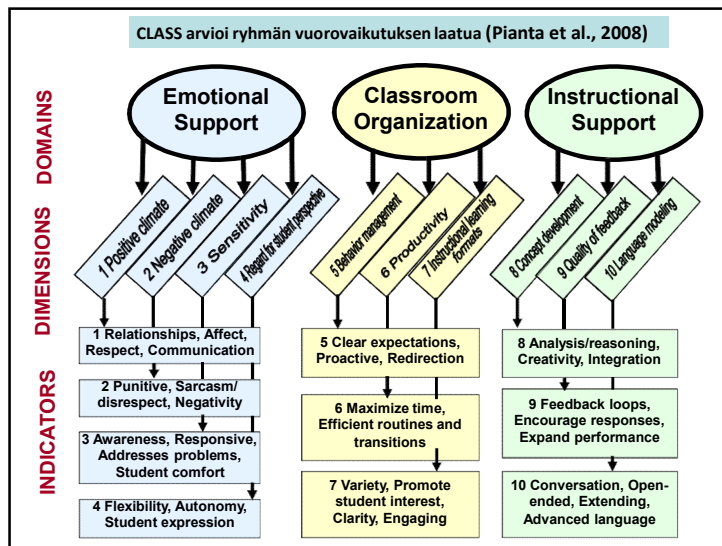
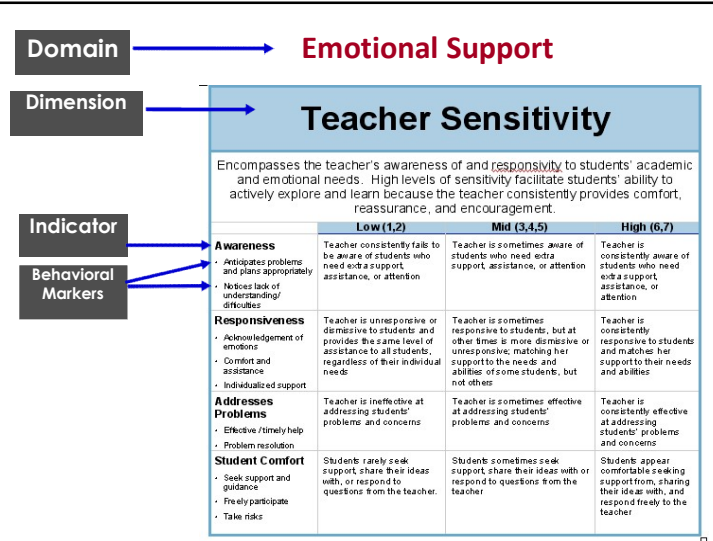
Toiminnan organisointi

- Selkeät säännöt, vähän tarvetta muistuttaa, ennakoiva puuttuminen
- Hyvin suunniteltu ja valmisteltu
- Työskentelyaika käytetään tehokkaasti
- Siirtymät ovat joustavia ja toimivia

Ohjauksellinen tuki (oppimisen ohjaaminen)

- Toiminta, vuorovaikutus ja kielellinen mallintaminen tukevat ymmärtämistä, ajattelua, ongelmanratkaisua ja käsitteiden oppimista
- Palaute on oppimisprosessia ohjaavaa ja vastavuoroista
- Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja osallistuvat aktiivisesti

CLASS-TUTKIMUSTULOKSIA

- **OHJAUKSELLISEN TUEN** korkea laatu on yhteydessä 4-vuotiaiden etenemiseen lukemisen ja matematiikan valmiuksissa (Mashburn, Pianta, Hamre, Downer et al., 2008)
- **TUNNETUEN** korkea laatu on yhteydessä sosiaaliseen kompetenssiin esiopetusvuoden aikana (Curby, Locasale-Crouch, Konold, Pianta, Howes, Burchinal et al.) sekä lukutaidon ja matematiikan taitojen kehittymiseen esiopetusiästä 3. luokalle (Pianta, Belsky, Vandergrift, Houts, Morrison, and NICHD-ECCRN).
- **TOIMINNAN ORGANISOINNIN** korkea taso on yhteydessä 1. luokan oppilaiden lukutaidon etenemiseen (Ponitz, Rimm-Kaufman, Brock, & Nathanson).
- **OHJAUSVUOROVAIKUTUKSEN** ("effective teacher child interactions") korkea laatu yhteydessä esiopetusikäisten suurempaan osallistumiseen ja parempaan itsesääteilyyn (Rimm-Kaufman, Curby, Grimm, Nathanson & Brock) Sekä 1. luokalla ns. riski-lasten ikätasoiseen akateemiseen suoriutumiseen ja sosiaalisiin taitoihin (Hamre & Pianta, 2005).

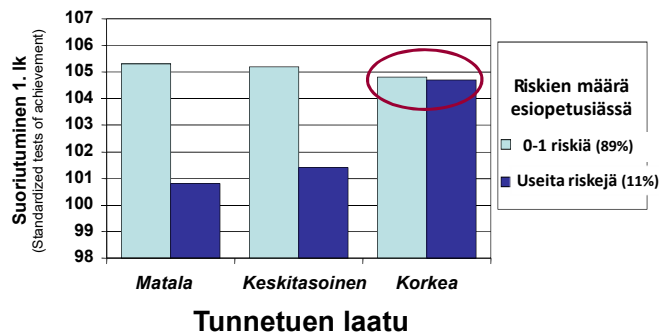
Havainnointiharjoittelu

- **ARVIOITAVANA 2 ULOTTUVUUTTA** ("dimensions")
 - 4. Lasten näkökulmien huomioon ottaminen
 - 10. Kielellinen mallintaminen
- **Havainnointijakson aikana** tutkija kirjaa itselleen huomioitaan tilanteista, tapahtumista ja kommentteista. Jokaisessa ulottuvuudessa mainitut indikaattorit ohjaavat huomioimaan kyseiseen ulottuvuuteen sisältyviä asioita.
- **Koodauksen aikana** tutkija tekee varsinaisen arvioinnin. Arviointia tehdessä päätöksenteko kohdistuu **ensin** siihen, sijoittuvatko havainnot asteikolla kohtaan **matala** (Low: 1, 2), **keskitasoinen** (Mid: 3, 4, 5) vai **korkea** (High: 6, 7) laatu. Sen jälkeen tehdään tarkempi arvio.

n. 10 min videon katsomista (muistiinpanot), sen jälkeen yhteinen koonti

TUNNETUEN LAADUN YHTEYS OPPIMISTULOKSIIN 1. LUOKALLA

(Hamre & Pianta, 2005, Child Development)

Lasten näkökulmien huomioon ottaminen

Kohdistuu siihen, missä määrin opettajan vuorovaikutuksessa lasten kanssa ja ryhmän toiminnassa painottuvat lasten kiinnostuksen kohteet, heidän motivaationsa ja näkökulmansa ja missä määrin opettajan vuorovaikutus ja ryhmän toiminnat rohkaisevat lasten vastuunottoa ja autonomiaa.

	Vähäinen (1, 2)	Keskitasoinen (3, 4, 5)	Korkea (6, 7)
a. Joustavuus ja lapsikeskeisyys (<i>flexibility and student focus</i>)	Opettaja on jäykkä, joustamaton ja kontrolloiva suunnittelussa ja/tai harvoin toimii tilanteen ja oppilaiden ideoiden mukaan. Suurin osa luokan toiminnasta on opettajakeskeistä.	Opettaja voi toimia oppilaiden mukaan joissakin tilanteissa ja olla kontrolloivampi toisissa.	Opettaja on joustava suunnitelmassaan, toimii tilanteen ja oppilaiden ideoiden mukaan, ja järjestää opetuksen oppilaiden kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.
b. Autonomian ja johtajuuden tukeminen (<i>Support for autonomy and leadership</i>)	Opettaja ei tue lasten autonomiaa ja johtajuutta.	Opettaja tukee joskus lasten autonomiaa ja johtajuutta, mutta toisinaan ei.	Opettaja tarjoaa jatkuvaa tukea oppilaiden autonomialle ja johtajuudelle.
c. Lasten mahdollisuudet itseilmaisun (<i>Student expression</i>)	Oppilailla on vähän mahdollisuuksia keskusteluun ja itseilmaisuun.	Esiintyvä ajanjaksoja, joiden aikana oppilaat keskustelevat paljon ja ilmaisevat itseään, mutta muina aikoina opettajan puhe hallitsee.	Oppilailla on paljon mahdollisuuksia keskusteluun ja itseilmaisuun.
d. Liikkumisen rajoittaminen (<i>Restraint of movement</i>)	Opettaja kontrolloi valvosti oppilaiden liikkumista ja asettamista toimintojen aikana.	Opettaja kontrolloi jonkin verran oppilaiden liikkumista ja asettamista toimintojen aikana.	Oppilailla on vapaus liikkua ja asettua toimintojen aikana.

Kielellinen mallintaminen

Arvioi opettajan käyttämän kielellisen stimulaation ja kielen edistämisen tekniikoiden laatua ja määrää.

	Vähäinen (1, 2)	Keskitasoinen (3, 4, 5)	Korkea (6, 7)
a. Keskustelujen yleisyys (<i>Frequent conversation</i>) - Vuorovaikutuksen vastavuoroisuus - Joldonmukainen vastaaminen - Lasten keskinäiset keskustelut	Luokkahuoneessa keskustellaan hyvin vähän tai ei lainkaan.	Luokkahuoneessa käydään keskusteluita rajoituneessa määrin.	Luokkahuoneessa keskustellaan usein.
b. Avointen kysymysten käyttö (<i>Open-ended questions</i>) - Kysymykset edellyttävät muuta kuin yhden sanan vastauksia - Oppilaat vastaavat	Suurin osa opettajan kysymyksistä on suljettuja.	Opettaja kysyy oppilailta sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä.	Opettaja kysyy oppilailta paljon avoimia kysymyksiä.
c. Toistaminen ja laajentaminen (<i>Repetition and extension</i>) - Opettaja toistaa lapsen vastauksen - Opettaja laajentaa lapsen vastauksia	Opettaja toistaa tai laajentaa harvoin, jos koskaan oppilaiden vastauksia.	Opettaja toistaa tai laajentaa joskus oppilaiden vastauksia.	Opettaja toistaa tai laajentaa usein oppilaiden vastauksia.
d. Toimintaa kuvaava puhe (<i>Self- and parallel talk</i>) - Opettaja kuvaa omia toimintojaan kielellisesti - Opettaja kuvaa oppilaiden toimintoja kielellisesti	Opettaja kuvaa harvoin omia ja oppilaiden toimintoja/prosesseja kielellisesti.	Opettaja kuvaa joskus omia ja oppilaiden toimintoja/prosesseja kielellisesti.	Opettaja kuvaa jatkuvasti omia ja oppilaiden toimintoja/prosesseja kielellisesti.
e. Rikkaan kielen käyttäminen (<i>Advanced language</i>) - Sanaston monipuolisuus - Linkittäminen tuttuun sanastoon	Opettaja ei käytä rikasta kieltä oppilaiden kanssa.	Opettaja käyttää joskus rikasta kieltä oppilaiden kanssa.	Opettaja käyttää usein rikasta kieltä oppilaiden kanssa.